

Таким чином лінгвосоціокультурна компетентність повинна виступати як мета і результат підготовки учнів до соціокультурної комунікації у світі та суспільстві 21-го століття.

Список використаних джерел та літератури

1. Алексеєнко І. В. До проблеми конструювання змісту уроку іноземної мови у старшій школі. *Проблеми сучасного підручника*: зб. наук. праць / [ред. кол., гол. ред. В. М. Мадзігон; наук. ред. О. М. Топузов]. К.: Пед. думка, 2011. Вип. 11. С. 437–446.
2. Бачинська Н.Я. Лінгвістичні основи формування соціокультурної компетенції учнів. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua> (дата звернення: 26.10.2022).
3. Закір'янова І. А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / І.А. Закір'янова. К., 2016. 22 с.
4. Калініна Л. В. Навчання англійської мови та культури у соціокультурному аспекті. *Іноземні мови*. 2008. № 2. 48 с.
5. Калініна Л.В. Англійська мова = English : для спеціаліз. шк. поглибл. вивч. англ. мови : підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л.В. Калініна, І.В. Самойлюкевич. К: Генеза, 2021. 271 с. : іл.
6. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти // Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В. // Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795.
7. Першукова О. О. На шляху до міжкультурної свідомості. *Іноземні мови*. 2016. № 5. 60 с.
8. Sue Kay. Focus 3. 2nd ed. Longman: Pearson education, 2020. 162 p.

Я. О. Кондратенко

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник:

к. ф. н., доц. Лісова Ю. О.

ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ФОРМ СВІДОМОСТІ У СУЧАСНИХ ТРИЛЕРАХ: СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА, ПРАГМАТИКА

Постановка проблеми. Ще починаючи з давніх-давен та до сьогодення науковці з цікавістю досліджують свідомість людини. Часом наш мозок відтворює інформацію з глибин людської пам'яті неочікуваними для людей способами. Згідно теорії Фрейда свідомою людиною не завжди може до кінця усвідомлювати все. Саме тому присутність

несвідомого уможлиблює наукове трактування таких явищ як інтуїція, галюцинації, дежавю, втрата пам'яті, затьмарення розуму, сновидіння тощо [4]. Прагнення людства до інтелектуального й фізичного розвитку дає поштовх письменникам відтворювати щось нове, неклішоване, що відображається у художньому постмодерністському дискурсі й набуває все більшої актуальності.

Актуальність питання. Альтернативні форми свідомості у художньому висвітленні, тематика оніричного дискурсу все більше перебувають у фокусі уваги науковців, оскільки вони вивчаються лише в творах реалістичного та постмодерністського напрямів [2: 18–19]. Проте сучасна література, зокрема трилери, здатна скласти гідну конкуренцію та довести, що не реальні події, а саме несвідоме – це відповідь на будь-яку загадку, над якою людина ламала голову упродовж років.

Виклад основного матеріалу. Наше дослідження відзначається міждисциплінарним характером, залучаючи напрацювання науковців у галузях психології, лінгвістики, літератури. Для вивчення альтернативних форм свідомості у художньому дискурсі залучаємо теорію Зигмунда Фрейда, одного із найвідоміших психологів, психотерапевтів, який детально досліджував сновидіння як один із можливих проявів таких форм свідомості. Він дотримувався теорії, що психічне життя людини залежить від її особистих бажань, проте через «моральну цензуру» не все можливо зробити в реальному житті. Коли бажане все одно хоче здійснитись у свідомому, воно починає приходити, наприклад, у вигляді сновидінь. Для дослідження проявів несвідомого у науці використовують такий метод як аналіз сновидінь, елементи якого ми застосуємо для лінгвістичного аналізу фрагментів художнього тексту [4].

Онірична література й оніричний дискурс розглядаються нами через мотив сновидіння [6]. За твердженням В. Савельєвої оніричний художній текст – це розповідь вигаданого сновидіння від імені самого автора та його ж персонажа, яка містить такі структурні елементи як описи, елементи наративної розмови, ремарки, коментарі, що, у свою чергу, надає тексту сюжетотворчої, символічної, психологічної, містичної функції [3: 123]. Це значно розширює межі оніричних станів з боку виявлення структурних елементів сновидінь, стилістичних і прагматичних аспектів [2: 18–19]. Проілюструємо вищезазначене фрагментом із трилеру Франка Тільє «Rêver» («Сновидіння») [6]:

«Après ces verifications, à la lueur de sa petite lampe, elle tira un autre stylo du tiroir et poursuivit son récit.

Venons-en au rêve que je viens de faire: je suis debout dans la chambre de ma fille Léa, à côté de son grand lit vide. Les draps sont défaits. Un ventilateur en bois tourne au-dessus de ma tête. Avec la Vitesse des pâles se dessine une inscription en arc de cercle: «Perlette d'Amour.» C'est le petit surnom que je donnais à Léa, et qu'elle détestait tant.

... À l'aide d'Internet, en tronçonnant la séquence au bon endroit, j'ai obtenu une phrase qui m'a retourné l'estomac lorsque je l'ai traduite. Une énigme vieille

de deux mois, tatouée sur le corps d'un même kidnappé, venait de trouver sa solution de la façon la plus étrange qui soit. Par un rêve.» [7].

Можна прослідкувати, що в цьому уривку з'являється композиційний прийом обрамлення, який передбачає додаткову розповідь у розповіді [5], у нашому разі це щоденникові записи. Уведення цього прийому відбувається через наказову форму *venons-en (son récit) que je viens de faire* (перейдемо до сну, який я щойно бачила) й передбачає його текстову фіксацію на папері – *à la lueur de sa petite lampe, elle tira un autre stylo* (у світлі своєї вона дістала іншу ручку).

Розглянемо роль синтаксису в останньому реченні фрагменту: *«Une énigme vieille de deux mois, tatouée sur le corps d'un même kidnappé, venait de trouver sa solution de la façon la plus étrange qui soit. Par un rêve.»* Комунікативна мета – донести читачу інформацію про те, що відбувається в житті головної героїні через сон. Нижче наведені приклади й інших синтаксичних структур, які дають чітке зображення переживань персонажа – еліптичні питання, короткі за структурою речення, інверсія тощо. Синтаксична структура, через яку було досягнуто мети, представлена еліптичним реченням *«Par un rêve.»* Таким чином завдяки сновидінню персонаж знаходить відповідь на питання, яке мучило її протягом останніх місяців. Це означає, що сні не просто плоди невтілених у життя бажань, як вважав Фрейд, а ще й ключ до відповідей, над якими людина розмірковує певний проміжок часу.

Порівняємо вище вказану інформацію з наступним випадком. У трилері Рут Веа *«In a Dark, Dark Wood»* («У лісі-лісі темному») нас передусім цікавить такий стан свідомості як амнезія, що є наслідком автокатастрофи, у яку потрапила головна героїня:

«I remember... I remember a car... I remember stumbling across broking glass... one of my shoes had come off... Have I had an accident? A car accident? Was I... was I attacked? ... What the hell happened in that car? Why can't I remember?» [8].

За науковими даними однією з причин амнезії є сильний пережитий шок, який організм намагається витіснити, щоб людина почувала себе в максимальному спокої [1]. Підтвердженням цьому є короткі речення і повтори *«I remember...» «I remember a car...»*, риторичні питання *«Why can't I remember?»*, *«Have I had an accident?»* та еліптичні питання: *«A car accident?»*. Зазначені синтаксичні фігури передають переривчастий характер ситуації, емоційність і схвильованість героїні, а відтак надають напруженості тексту. Про уривчастість і експресивність мовлення внаслідок хвилювання свідчить багатократне вживання трикрапки.

Висновки. Антропозорієнтованість міждисциплінарних досліджень, у фокусі яких ми розглядаємо альтернативні стани свідомості, дозволяє дійти висновку про необхідність багатоаспектного вивчення цього питання – з боку структури, семантики і прагматики.

Список використаної літератури

1. Амнезія. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BC%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 08.11.2022)
2. Бойко О. О. Оніричний дискурс як засіб створення фентезійного художнього світу (на матеріалі творів Макса Фрая і Дари Корній). Випуск 10. Ст. 18-19.
3. Лісова Ю. О. Оніричні елементи в художньому тексті. *Paradigmatic view on the concept of world science* : collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. Toronto, Canada, 2020. Vol. 2. С. 122–123.
4. Несвідоме. URL: <https://pidru4niki.com/1957041137317/psihologiya/nesvidome#:~:text=%D0%94%D0%BE%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B2%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%8F%D1%82%D1%8C%20%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F,%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%2C%20%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%2C%20%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%86%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D1%82%D0%BE%D1%89%D0%BE> (дата звернення: 06.11.2022)
5. Обрамлення. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F> (дата звернення: 06.11.2022)
6. Онірична література. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%BD%D1%96%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0#:~:text=%D0%9E%D0%BD%D1%96%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%20%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%2C%20%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%81%20%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%97,%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%20%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD% (дата звернення: 07.11.2022)
7. Franck Tilliez «Rêver». URL: <https://libcat.ru/knigi/detektivy-i-trillery/triller/73917-franck-thilliez-r-ver.html> (дата звернення: 06.11.2022)
8. Ruth Ware «In a Dark Dark Wood». URL: <https://ereads.net/ruth-ware/424560-in-a-dark-dark-wood.html> (дата звернення: 07.11.2022)